

Gezag steunt op het durven erkennen van je eigen beperktheden

Opvoeden is kinderen leren op een verantwoorde(lijke) wijze met de wereld om te gaan, zodat die beter – menselijker – wordt. Maar hoe doen we dat? Allereerst door in en door het samenleven met kinderen een voorbeeld te geven van verantwoorde omgang met de wereld. We geven hun dan niet hét voorbeeld, dat ze moeten nabootsen, maar wel een voorbeeld, dat ze kunnen navolgen. We leven in dat geval een authentiek en geloofwaardig beeld voor van in de wereld zijn, een beeld dat jongeren oproept om zelf een antwoord te geven op de vele vragen waarvoor de wereld hen stelt. Dit is een voorbeeld van weerbaarheid in kwetsbaarheid. Wat bedoelen we daarmee? We belichten vier elementen: (1) het aannemen van een houding van kritische openheid op de wereld, (2) kinderen laten participeren in de eigen opvoeding tot weerbaarheid, (3) de wereld openhouden door alternatieven voor te leven, (4) aansluiting zoeken bij ondersteunende gemeenschappen.

Open voor de wereld

Weerbare ouders sluiten de werkelijkheid van de wereld - die allerlei vragen oproept - niet uit, maar proberen voortdurend inzicht te krijgen in wat gaande is en proberen te komen tot een oordeel omtrent de zinvolheid en waardevolheid van wat in de wereld gebeurt. Daartoe moeten ze zich niet alleen informeren over wat er gebeurt, maar moeten ze zich ook bewust zijn van wat ze zelf echt belangrijk vinden, van wat echt zinvol en waardevol is in hun persoonlijk leven, in dat van hun gezin en in de wereld. Weerbare ouders zijn niet die ouders die op grond van principes en waarden de wereld zonder meer beoordelen en onderbrengen in de categorie 'zinvol' of 'waardeloos'. Ze stellen zich niet alleen afweerbaar, maar ook kwetsbaar op. Ze zijn er immers toe bereid hun opvattingen over wat een goed leven is, te onderzoeken in het licht van hun eigen, soms andere wereld. Op basis daarvan maken deze ouders keuzes en nemen ze beslissingen over wat ze wel of niet in het leven van hun gezin en van hun kinderen toelaten en onder welke omstandigheden. Daarnaast stellen ze zich ook de vraag hoe ze met elk van die zaken zullen omgaan.

Deze ouders zijn er dus toe bereid ook zelf te veranderen indien nodig. Dat veronderstelt een houding van kritische openheid, van

kwetsbare weerbaarheid of – beter nog – van weerbare kwetsbaarheid: we mogen niet naïef zijn, maar evenmin *a priori* alles afwijzen waarmee we het moeilijk hebben. De constante ontwikkelingen in de wereld houden reële gevaren op ontmenselijking in, maar ze bieden ook nieuwe mogelijkheden om de wereld te verbeteren. De opdracht van ouders is niet de wereld zomaar door te geven noch die buiten te sluiten, maar wel - aan de hand van waarden en opvattingen over een zinvol leven - de dingen die in de wereld gebeuren te filteren om zo een zinvolle gezinswereld te ontwerpen, waarin kinderen kunnen groeien en zelf weerbaar worden. De uiteindelijke bedoeling is immers om kinderen een besef van zin en waarde mee te geven, alsook de kracht om zelf een onderscheid te maken tussen zin en onzin, waardevolheid en waardeeloosheid, om zo zelf keuzes te maken en beslissingen te nemen over hoe ze zullen omgaan met wat de wereld te bieden heeft.

Open van geest

Bij dit 'filteren' van de werkelijkheid en het onderscheiden van mogelijkheden en gevaren, betrekken ouders het best zoveel mogelijk hun kinderen en jongeren. Dit is het tweede aspect van weerbaarheid in kwetsbaarheid. Kinderen en jongeren zijn een belangrijke bron van informatie over de wereld: ouders kunnen veel van hen leren. Door hen aan te spreken en te betrekken bij het maken van keuzes, worden ze in een actieve, participerende positie 'gedwongen', niet alleen en zozeer door hun te zeggen wat in de wereld

We hoeven niet hét voorbeeld te geven, dat ze moeten nabootsen, maar een voorbeeld, dat ze kunnen navolgen.

gebeurt en hoe ze dat moeten evalueren, maar vooral door hun te vragen naar het hoe en waarom van wat in de wereld gebeurt, worden kinderen letterlijk voor hun verantwoordelijkheid geplaatst. Ze mogen en moeten antwoorden geven op de vraag waarom ze wat doen. Dit kan overigens niet zonder dat ouders ook verantwoording afleggen voor hun houding en gedrag. In gesprekken over de wereld moeten ouders zich kwetsbaar durven opstellen. Ze geven immers aan de kinderen mee dat ze niet alwetend zijn inzake bepaalde ontwikkelingen in de wereld, dat ze soms ook onzeker zijn over wat gebeuren moet. Deze gesprekken zijn echter ook momenten waarin vertrouwen tussen ouders en kinderen gecultiveerd wordt. Ouders geven immers ook vertrouwen aan hun kinderen door hun de kans te bieden hun iets te leren. Tegelijk brengen ouders hun ervaringen en overtuigingen over zin en waarde als kritische toets in het gesprek, waardoor hun kinderen ook bewuster kunnen groeien in hun waardebesef en zoeken naar zin. Dergelijke gesprekken – hoe moeilijk ook – zijn de beste leerschool voor alle betrokkenen om weerbaar te worden. Hier worden alle betrokkenen *au sérieux* genomen. Ouders ontlenen hun gezag aan een dergelijke opstelling van kwetsbare weerbaarheid.

Open voor het andere

Dit klinkt wel mooi, maar vele ouders voelen zich niet alleen onzeker, maar ook in hoge mate machteloos tegenover de wereld die ouders en kinderen in een bepaalde levensstijl dwingt. Denken we maar aan de enorme impact van multi-medialisering en commercialisering van de wereld, waarin gezinnen letterlijk opgesloten dreigen te worden. Wat kan kwetsbare weerbaarheid hiertegenover inhouden? Dat brengt ons bij een derde element: het voorleven van een andere wereld – of beter – van andere werelden.

In opvoeding is het zaak de wereld zoveel mogelijk open te houden. Dit wil zeggen dat ouders (en ook onderwijs) juist die vormen van ervaring, verwoording, communicatie waar de druk dreigend toeneemt door de informatisering en commercialisering, moeten blijven aanbieden. Het argument dat ‘iedereen dat doet’ en dat het ‘niet anders kan’, moet door de ouders gepareerd worden met het argument dat het in de wereld steeds ook anders kan als het moet. Het komt er niet zozeer op aan kinderen allerlei nieuwe dingen, die zich aan ons opdringen, te verbieden, maar wel hen in contact te brengen met andere werelden, andere vormen van communicatie en dus met ervaringswerelden die dreigen te verdwijnen. In die andere leefvormen zitten wellicht ervaringen, waarden, ‘waarheden’ en overtuigingen over zin die veel minder toegankelijk zijn of zelfs afwezig zijn in de geïnformaliseerde en gecommmercialiseerde wereld. Ouders doen hun kinderen onrecht aan wanneer ze hun de mogelijkheid ontzeggen om ervaringen te hebben die voor hen zelf veelbetekend waren en dat nog zijn. In plaats van alleen maar te zoeken hoe we die ervaringen kunnen aanpassen aan

het ‘format’ van de huidige wereld, kunnen we kinderen beter betrekken in ‘onze’ werelden, wel wetende dat die niet (noodzakelijk) op dezelfde manier beleefd zullen worden. Waarom bijvoorbeeld niet samen een boek lezen in plaats van elk voor zijn pc, samen gaan wandelen op een mooie avond in plaats van voor de televisie te zitten, samen een gezelschapsspel spelen waarbij de gsm’s weggeborgen worden, zus de toelating geven altijd op de piano te oefenen, ook al kan broer dan moeilijk de muziek op zijn iPod horen?

Kinderen dienen aangesproken en betrokken te worden in het maken van keuzes.

schapsspel spelen waarbij de gsm’s weggeborgen worden, zus de toelating geven altijd op de piano te oefenen, ook al kan broer dan moeilijk de muziek op zijn iPod horen?

Open voor elkaar

Het is echter ook naïef te menen dat elk gezin en elke ouder alleen en op eigen houtje weerstand kan bieden en weerbaarheid kan tonen. Niet alleen kinderen zijn kwetsbaar, ook gezinnen en ouders zijn erg kwetsbaar. Ouders en gezinnen kunnen veel leren van elkaar, zoals ze ook bij elkaar veel steun kunnen vinden. Ouders hebben nood aan het uitwisselen van ervaringen, het delen van bekommernissen, het samen nadenken over zinvolle en waardevolle omgangsvormen met hun kinderen. Ook in het zoeken naar dergelijke gemeenschappen kunnen ouders het goede voorbeeld geven van weerbaarheid in kwetsbaarheid. Dit is ons vierde en laatste aspect. Een mens kan niet alles op eigen houtje. Ouders ontlenen ook gezag bij hun kinderen aan het erkennen van de eigen beperkingen en het zich bekennen tot ondersteunende en vormende gemeenschappen om hen te helpen. Waarom zouden kinderen bereid moeten zijn naar hun ouders te luisteren en met hen te praten, als die ouders voortdurend het voorbeeld geven dat ze alles alleen zelf kunnen oplossen? Gezag steunt niet op almacht, maar juist op het durven erkennen van je eigen beperkingen. Zo vereist weerbaarheid een zich kwetsbaar durven opstellen.

We mogen niet a priori alles afwijzen waarmee we het moeilijk hebben.

